

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

Зеленський Євген Сергійович
викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РОЛЬ ПОЛІЦІЇ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ ЗА УЧАСТЮ ДІТЕЙ

Процеси реформування, які відбуваються в Україні, тривають і сьогодні, торкаючись усіх сфер суспільного життя. Одним із актуальних напрямків перетворень в управлінні державою є становлення повноцінної системи ювенальної юстиції, яка б відповідала світовим стандартам. В Україні досі продовжують створюватися лише окремі елементи даної системи. Одним із таких елементів є уповноважені підрозділи органів Національної поліції, діяльність яких є однією із складових повноцінного функціонування ювенальної юстиції в цілому.

Визначення ролі поліції ювенальної превенції під час досудового розслідування кримінальних справ за участю дітей є актуальною тематикою наукового дослідження з огляду на процеси реформування МВС України, особливий об'єкт захисту – дитина, а також особливості діяльності Національної поліції за даним напрямком.

Найбільш складним питанням на сьогодні є визначення компетенції підрозділів ювенальної превенції Національної поліції під час досудового розслідування кримінальних справ за участю дітей, зважаючи на неврегульованість окремих питань у нормативно-правових актах, а також практику реалізації даної компетенції у реальному житті.

Так, Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» покладає на уповноважені підрозділи органів Національної поліції у тому числі обов'язок [1]: виявляти, припиняти та розкривати кримінальні правопорушення, вчинені дітьми, вживати з цією метою оперативно-розшукових і профілактичних заходів, передбачених чинним законодавством; виявляти дорослих осіб, які втягують дітей у злочинну діяльність, проституцію, пияцтво, наркоманію та жебрацтво; виявляти осіб, які займаються виготовленням та розповсюдженням порнографічної продукції, видань, що пропагують насильство, жорстокість, сексуальну розпусту; виявляти батьків або осіб, що їх замінюють, які ухиляються від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо створення належних умов для життя, навчання та виховання дітей; вести облік правопорушників, що не досягли

18 років, у тому числі звільнених із спеціальних виховних установ, з метою проведення профілактичної роботи, інформувати відповідні служби у справах дітей стосовно цих дітей; повертати до місця постійного проживання, навчання або направляти до спеціальних установ для дітей у термін не більше восьми годин з моменту виявлення дітей, яких було підкинуто, або які заблукали, або залишили сім'ю чи навчально-виховні заклади; викликати дітей, їх батьків (усиновителів) або опікунів (піклувальників), а також інших осіб у справах та інших матеріалах про правопорушення і у разі ухилення без поважних причин від явки за викликом – піддавати їх приводу; відвідувати правопорушників, що не досягли 18 років, за місцем їх проживання, навчання, роботи, проводити бесіди з ними, їх батьками (усиновителями) або опікунами (піклувальниками); отримувати від підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності відомості, необхідні у зв'язку з матеріалами про правопорушення, що перебувають у її провадженні; затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей, які залишилися без опіки та піклування, – на період до передачі їх законним представникам або до влаштування в установленому порядку, але не більше восьми годин; затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей віком від 11 років, які підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі до п'яти років або більш м'яке покарання, і які не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, – до передачі їх під нагляд батьків, осіб, які їх замінюють, або адміністрації навчального чи іншого дитячого закладу, в якому постійно проживає ця дитина, але не більше восьми годин; затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей віком від 11 років, які підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, що підпадають під ознаки діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі понад п'ять років, і які не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, – до доставлення їх до суду для вирішення питання про поміщення їх у приймальники-розподільники для дітей, але не більше дванадцяти годин з моменту їх затримання; здійснювати згідно з чинним законодавством гласні та негласні оперативно-розшукові заходи з метою розкриття кримінальних правопорушень, вчинених дітьми або за їх участю; проводити обшуки, вилучення та інші слідчі дії відповідно до кримінального процесуального законодавства; інформувати відповідні служби у справах дітей про дітей, які затримані чи яким повідомлено про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень, тощо.

Проте, які саме це уповноважені підрозділи Національної поліції – не визначено навіть у Законі України «Про Національну поліцію» [2]. Так, Закон у цілому наділяє поліцейських повноваженнями здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності [2].

Сьогодні залишається чинною Інструкція з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей [3], хоча фактично такі підрозділи ліквідовано в рамках реформи МВС України 2014 року. Саме ці підрозділи виконували завдання щодо розкриття кримінальних правопорушень, учине-

них дітьми; а також організації надання правової та психологічної допомоги дітям, які є потерпілими у кримінальному провадженні чи стали свідками кримінального правопорушення [3]. Працівники таких підрозділів реалізували методику проведення інтерв'ювання дитини, яка потерпіла або стала свідком злочину, в умовах, що мінімізують та не допускають повторної травмизації психіки дитини, з урахуванням її індивідуально-психологічних та психофізіологічних властивостей (методика "Зелена кімната").

Фактично у відділах поліції такі завдання виконують дільничні офіцери поліції, штат яких передбачає офіцера ювенальної превенції, а в управліннях та головних управліннях Національної поліції – співробітники відділів ювенальної превенції у складі управлінь превентивної діяльності. Проте нормативно-правового визначення компетенції таких структурних підрозділів до сьогодні не існує, а сама назва та структурне їх підпорядкування вбачає реалізацію лише превентивної діяльності, виключаючи участь у кримінальному провадженні.

На наш погляд, нагальною є необхідність на відомчому рівні визначити адміністративно-правовий статус відділів ювенальної превенції Національної поліції, а також вирішити питання щодо їх компетенції та основного призначення.

1. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон України від 24.01.1995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80>.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

3. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей : наказ МВС України від 19.12.2012 № 1176 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-13/page>.

Лаптев Олексій Олександрович
старший викладач кафедри спеціальних
дисциплін Криворізького факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КОРПУСУ ОПЕРАТИВНО-РАПТОВОЇ ДІЇ

У бойовій підготовці бійців поліції особливого призначення важливу роль відіграє фізична підготовка.

Фізична підготовка поліції особливого призначення – це спеціалізована професійно-прикладна система фізичного виховання, мета якої – збереження здоров'я, трудової активності, розвиток фізичних та психологічних якостей, спеціально-прикладних і життєво важливих умінь та навичок, необхідних для виконання поставлених завдань.

Фізична підготовка складається із загальної та спеціальної фізичної. За-